

Socialmedicinsk tidskrift

Sjuttiotredje årgången häfte nr 9-10 1996

Redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare
Ann Appelgren, redaktionssekreterare

Stiftelsen Socialmedicinsk tidskrifts styrelse:

Peter Allebeck, professor i socialmedicin, Göteborg
Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping
Lars-Olov Bygren, professor i socialmedicin, Umeå
Jan Ekholm, professor i medicinsk rehabilitering, Stockholm
Gunnar Grimby, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg
Sven-Olof Isacsson, professor i socialmedicin, Malmö
Leif Svanström, professor i socialmedicin, Stockholm

Ekonomistyrning, ledarskap och förändring - företagsekonomiska perspektiv på svensk sjukvård

Inom sjukvårdsområdet finns sedan tidigare etablerade forskningstraditioner såsom den socialmedicinska, sociologiska och hälsoekonomiska forskningen. På senare tid håller en ny tradition på att växa fram. Den är baserad på organisationsteorin och bedrivs av företagsekonomer och andra samhällsvetare. De har som ambition att lägga fram allmängiltiga modeller och relevanta problemställningar samt ge förslag till effektiva lösningar som går att tillämpa vid studier av organisationer inom flera sektorer såsom tillverkningsindustrin, bank- och finansväsendet, skolan och vården. Trots att det finns sektorspecifika kontexter och kulturer, samt skillnader vad gäller den typ av varor och tjänster som produceras, har alla produktionsorganisationer mycket gemensamt. Detta innebär att en djupare förståelse av organisation, arbetssätt och ledarskap inom sjukvården långsiktigt kommer att nås genom studier där man jämför vården med andra sektorer.

Temat i detta nummer är ekonomistyrning, ledarskap och förändring inom den svenska sjukvården. Artiklarna utgör delar av pågående forskningsprojekt och ger sammantaget en bild av vad ett företagsekonomiskt perspektiv på sjukvården kan erbjuda.

Vi har valt att börja med styrningsproblematiken, som är central inom företags-ekonomin. Jan Lindvall ifrågasätter den konventionella uppfattningen att ekonomistyrningen uteslutande är en finansiell angelägenhet och argumenterar för en modern normativ modell som beaktar klinikernas verksamhet utifrån flera perspektiv än det strikt ekonomiska. Anders Söderholm för diskussionen vidare genom att granska förutsättningarna och effekterna av parallellt införandet av resultatstyrning och flödesstyrning inom landstingen.

Därefter följer tre artiklar som behandlar ledarskapsfrågan på olika hierarkiska nivåer vid ett sjukhus. Med utgångspunkt i de ofta utbytta direktörer vid svenska universitetssjukhus analyserar Jaan Grünberg skälen till direktörernas avgångar samt deras roller och förväntningar. Kerstin Sahlin-Andersson och Katarina Östergren kartlägger problemen med chefsöverläkarnas roll, de olika krav som dessa ställs inför och de olika normsystem de måste rätta sig efter när de utövar sitt chefskap. Konstantin Lampou ser närmare på skillnaderna och likheterna mellan avdelningsföreståndarnas och överläkarnas värderingar vad gäller resursallokering, de principer utifrån vårdbeslut skall fattas samt ekonomins effekter på patienterna och personalen.

Temanumret avslutas med tre bidrag om förändringsproblematiken. Anders Hellqvist visar att det ofta är inarbetade rutiner i organisationen och inte förändringsmotstånd hos individen som ligger bakom de problem som kan uppstå när sjukvårdsorganisationer ska förändras. För att nya rutiner ska kunna uppstå krävs ledare som kan förmedla en tydlig vision. Gudbjörg Erlingsdóttir undersöker förhållandet mellan rutiner och kreativitet i en studie av kvalitets-säkringens intåg i svensk sjukvård. Charlotta Levay presenterar exempel på kreativa sjukvårdsorganisationer som genom flexibilitet och frigörande ledarskap lever upp till dagens krav på ständiga förändringar.

Detta temanummer innehåller också några artiklar om sjukvården inför framtiden byggda på inlägg i en debatt vid Universitetssjukhuset MAS 100-årsjubileum under hösten 1966, såväl som en artikel angående etik och pulicering.

Konstantin Lampou

Bo Anderson

Gästredaktörer för detta temanummer är två forskare från olika discipliner. Professor Bo Anderson är sociolog vid Michigan State University. Fil dr Konstantin Lampou är universitetslektor på Företagsekonomiska institutionen vid Uppsala universitet. Konstantin Lampou och Bo Anderson leder forskningsprojektet "Ledarskap, samordning och ekonomisk kontroll inom svensk sjukvård" vid Företagsekonomiska institutionen i Uppsala.